

ACC. N:R M. 13962: 1-43.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ossian W. Möller, Lönnebo
Härad: Frösta Berättare: " " " "
Socken: Harlösa, m. fl. Berättarens yrke: f. d. handbr.
Uppteckningsår: 1956 Född år 1872 i Harlösa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jakt och djurfångst. s. 1-43 LUF 101.

Skriv endast på denna sida

Ja alleredan som sex till åtta års ålderns
barn blevo vi inövade i jagtens alla bå-
de till nytta och sport ädla örojen. Då min
fader var en skicklig skytt var han ofta
inbjuden av Ryttmäst. Toll & Hjuterölds
godts och i varb skogar & marker annord-
nade Klappjagter. Vi barn m.fl. voro då
med att driva fram Rådjur Bår Hare
och på senare år även Dövpjort ur buskar
och snör i de vidsträckt skogarna som
tillhörde godset. Det var både Grevar
& Baroner m.fl. som voro skyttar och
stod på pass i skottlinierna. Och vi
"drevbarn" voro en femton till tjugo st.
vid de stora Klappjagterna. Vi gingo så
fram i en Rädja i så rak linie som möj-
ligt och med var sin kapp eller "Harskram"
la för att slå i träd och buskar för att

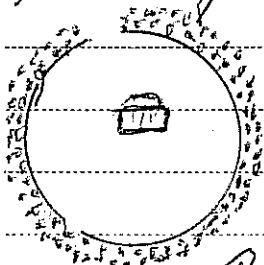
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDLuf 101
1.

skrämma frana det villda. Råven sym-
nerhet "Trykte" rätt hårt. Den drevhard
som gick i mitten av drevhädjan var
en som var vänd med att Blåsa i Jägar-
hornet olika signaler för de olika djur
som vi drev fram mot Jägarna i dom
breda skottlinierna där de stodo på pass.
11 Se hur sin Ämbelik Jägaren spänner
Redan han känner luften i dallring
vid vildtlevadets språng!! Jagten. Villken
skön ankläng ger inte blatta namnet
härav. Men det var ju inte alltid som
jagtljupen var god och för oss Drivare
var det rätt så onödvärigt att genom
driva alla de olika skogarna med namn
Tex. Stokabering, Hammahagen, norra o
södra delen, Halvabagen, Säljeröds hult
Brommhult, Brödlösa o Bokeroöds skogar

Bergen förekom inte i Hjularöds och
Ävels kloster stora skogar i min barn-
dom. Men i norra Skånes skogar kom
det en och annan. Enda tills i medio
av 1800 Talet var det varg i norra Skåne
Och då en soldat vid ett regemente gick
en afton ensam från ett auktionsgille
skulle över en fjärd blev han anfallen av
en flock vargar. Och som han var iklädd
sin uniform med Bajonett i Skidan drog
han denna upp och stack med så god han
kunde. Vargarna försvunno sedan. Han
stack nu Bajonetten i skidan och fortsat-
te men om en stund kommo de igen
och anfölllo. Han skulle nu draga upp
B. igen men som det var blod på B.
hade den prurit fast i Skid. Det var en
sträng köld. Vargarna dödade och äto upp honom
om.

En landtbr. i norra Länne som var en
skicklig jägare spände en häst för en slä-
da samt tog en annan jägare samt en
gris med sig samt körde ininom en skog där
dom visste att varg höll till. Då låt dom
grisen skrika och då vargarna gick till an-
fall sköto de två av de tre. Vid all slags
jagt såväl i skog som fält kömmer
man vilkebrådet närmare än annars.
När man har häst & vagn att sitta i.
En jagtvagn är byggd så att en sitter före
och kör och fyra jägare sitter bak med
Byggarna vända mot varandra så dom
kan skjuta utåt. Det är ju ett för en
betydligt bekvämt sätt att åka och från vagn-
en skjuta men jag tycker det är inte en
riktig jagt. Det kan ju passa mest för da-
mer som någon gång vill vara med.

För övrigt känner jag inte till jagt på berg
utan efter hörsågen. Här nedan beskrivning
på berg och Rångårdar för fångst och skytte

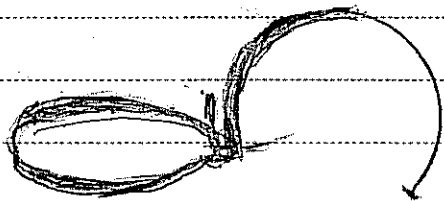
Här buskar
omkring. Häl bur
och tak

sidan

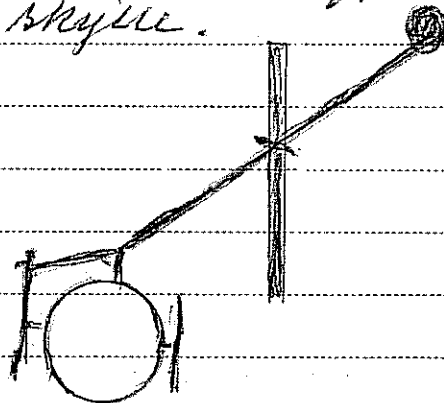
Varg en Rångård
för fångst eller
skytte.

Hör bur med en höna eller
annat till hands varand fjä-
derfä. Jagaren som sitter i
ett av hörnen så dolt som
möjligt. Ett mycket effek-
tivt för skytte.

Rångård kopplagen
s.k. Tranbalslapp.

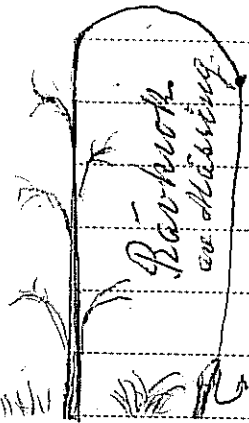
Uppsnara →

Som jag inte var uppfödd i någon By kan jag ej beskriva huru Byalagen annordnade sina jagter. Min fader var ju endast arrendator under Hjulstads gods. Åvedsklosters gods gränso till i söder med sina ända större Domäner. Det villda blev vi barn uppfödda med att se och söra sig ända in på husknuten. Rådjure hade vi tama som gingo ut och in hur dom ville och gick så ut till sina andra bekante när dom bekaga. Dom andra villda Rådjure kom ju mycke närmare in till teologiä därför. Baron Ramel och Tollén som vi sade bestämde själv när och var jagt skulle annordnas. Som de hade i Kontakter med sina "Hougård's" arr. bestämte vis sa jag dagverken hade dom dröfolk till handsvilt spårnö eller Klappsjagter.

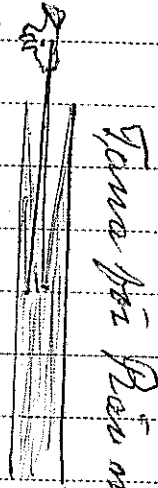
När jag nu går att berätta om Råven kom
med jag så en säga i mitt "Rätta element!"
Som "Tollu" hade en jägare vid Gården och
Fyra spogvaktare jalarade vid rotkanter-
na vid skogarna fingo dessa skjuta alla de
Råvar de kom över och behålla likviden för
skinnen själva. Huset var i 1880 Talet 6-7 kr
pr. styck. "Anders Jägare" som han i dag-
ligt tal benämndes kom ofta till min far
för hjälp. En gång det var en morgon tidigt
och någon snö hade inte fallat efter kl. 3 p.m.
gick min far ut och insynge den södra Lomma
hagen och fann då inget utspår från skogen
men väl ett inspår av Råv. Han såg då till
att pojkar. Vi får gå ut och driva det är en
Råv inne så ställer jag mig på pass i ditt syd-
västra hörnet. Vi bliva snart färdiga och driva
igenom skogen och far spöt Råven det var 1882.

Fallgropar för Råen förekom icke som jag vet
å Hjularöds eller Boedsklosters jaktmarker
men väl vid Krok och Tana och såg ut så
här. Här så Råen skall äta av biten på broken
trögöres denna trädets raser sig på nytt och
Råen hänger där. Här Råen försöker att

hoppa upp att djurkavaden fast
när han med fram till Bakke
men. Låderna fängsträtt är
om tack var Djurskydds för.
förbjudna enda lag. Det är så
att det villda har sina van-

lika vägar att smuggla sig
Med biten på fram eller tillbaka emellan
Macken de olika skogarna som till ex.
som trögöres emellan Hjularöds & Boedsklost.
främjalen vid skogen som är i mitt ofrån såg
Råens rörelse där sålles dessa fängsträtt
upps.

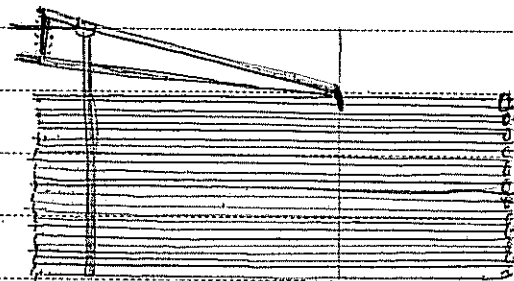
Detta var skytte eller fångst av Rödräv
 Viträven eller Fjällräven är ju vit med
 röda ögon är inte allmän här i Skåne.
 Min svinn fader sköt en gång en Viträv
 som "Tollus" fick och han lät uppstoppa den
 för sin sällsynthet här nere. (Larus lagopus)
 skrev han under den. Denna Vit eller Fjäll-
 räva är inte så slug som rödmåttel är
 Han är inte så rädd av sig så en jägare
 kan komma honom rätt nära. Rödrä-
 ven lever i gårdsgårdar eller i Gryt i
 jorden med flera in och utgångar.
 Det är ju i så fall lätt att röka ut honom!
 Flemta hade vi fångat näringar
 och en hade vi Lem och Tjuddad vid
 ett stort nere vid ihåligt träd som
 han låg i. Men sen han då började att
 taga Hönas som kom ut av han träd blev han
 skjuten

Om Rävens djervhet och slughet för jag
inte förglömma att skriva. Lom tivåring
gick jag och vakade ett femtiotal Gäss.
Det var vid Hålvahagens skog där var en
Hängelgrau står vid där gässen låg o bada
o simmade. Då såg som det var kom en Räv
fram ur skogen knep en gås mitt för mig
och skulle in i skogen med. Men som det
var en hög gårdsgård av sten han skulle över
så hann jag upp honom och jag tog fast
i gäsen ena ben och med höger hand på-
skade jag på Rävsnäppet så han må-
ste släppa honom. En gång under en Klapps
jagt hade skyttarna skjutit en Räv som
låg synes lig stendöd. Då var det en av de
karlarna som böjde sig ner för att ta han-
nom o lägga bort i jagtvagnen. Rätt som
det var tog Rävsnäppet höger upp o högg drickark

i röfkragen "ja det var nära ögat" En
av jägarna fick med en kapps lände uppe sin
munnen. En gång det var vid vår gård stavs
hult i Västerås socken var min moders på
besök. Hon gick så en runda om gränshäck
en det var då Rågen stod i all. Då kom en Räv
ut ur rågen och tog den store Tympen mitt för
hennes men hon lyckades taga den från hon-
nom. Ja många Rävhistorier kunde uppräpas
men det får vara nog. Denna Räv hade sin
lya i en gårdes gård norr om Rågen.

Som arrendator av S. o B. gårdar hade min
fader inte jagat ut till annat viltbrädd än
Räv och en vinter 1882 sköt han tolfton
rävar som jägaren vid Hjularöd fick för
sin egen del. Alla dom dren vi barn ut på
konnom när det var spårsmå. Det var
för oss så ansträngande. Menroligt.

Löven eller Lodjuret som hör till Rätt-
stället har olika benämningar. Uarglo
Pärlo och Klattlo som är samma djur
men olika till färgen vid de olika årstid-
erna var icke så allmän i mellersta och
södra Skåne. Men i norra Skåne hörde man
att Löven kunde ligga på en gren i ett träd
och lura då det kom en höna eller annat
mindre djur under tog han det. Löven håller
till i bergiga & tät skogar och kan fångas
i s.k. Lobas.

Beten eller en livand.

Gjäderfå i en bur som
icke är allkonligt stället
in i buren. Gillret

Stället väl in och fäng-
sten är given. Vid all fångst är det bra att med en
hårt riva och släpa ett dödt stekt djur t.ex. kott
till Tana Hock eller bäs för att lura djuren dit.

Elgen förekom inte i Övedsklosters och
 Hjularöds stora skogar. Men någon gång
 hörde man att Elg var synlig i norra Skåne
 detta på 1800 talets slut. Elgen är ju kronan
 på Skandinavien högdjur och vid en jagt
 på ett gods i Västmanland fölls på en dags-
 jagt siltan Elgar. En storjagt på Norra rock
 en försiktig den 20 juli 1733 av Jägmästare Flov.
 Skönberg på hans gård Aspenäs uti ballast
 av Bonung Fredrik I med egen hand fälde
 åtta Elgar. Hälst vistas han i mossiga o-
 kärraktiga trakter synnerligast där den
 safteiga Kabelören (valta palustris) växer
 samt vid o jiltkvistar som är han huvud-
 sakliga föda. Där bildar dom sk. Elgstånd
 Under dräktighets tid förtär han Skottum
 (Lidum palustre) som gör honom så villd
 till humör. Skjutes med Eljstucken med
 Går dräktig 9 m.

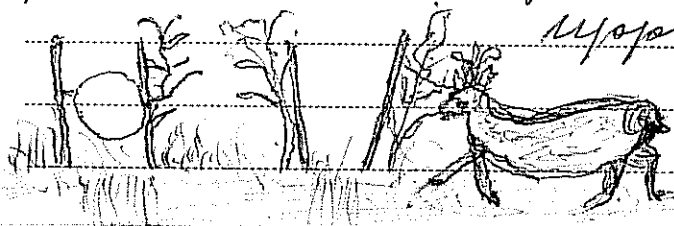
Fluta.

ACC. N:R M. 13962:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

14.

Prädjuret detta vackra och livliga djur
är mycket allmänna på de stora godsen
här i Skåne. Hemma i mitt hem Bokse
vack kunde vi om vintrarna räkna 10-15
st. som betade om kvällarna på Råge Vete
fältet. De lågo för det mesta stilla i skogen
under dagen. De skötes under Drevjakter
na då 15-20 st kunde plockas. Sällan sköt
jägarna dem enskilt. De voro mycket be-
garliga för tjurskyttar dels med gevär
dels med snaror. Vår vi som barn stö-
de genom skogarna kunde vi många gå-
nger se snaror uppsatta. Och som vi visste
att Hjularöds jägare aldrig uppsatte dem
förstörde vi dem genast. Här några som
uppsattes där djuren hade
sina vanliga stigar
i skogarna

Tjuvskytten låg för det mesta på pass och
skjöt dom när de kommo ut att beta om
vinterkvällarna. Då fick man ofta höra
ett eller två skott efter varandra då det
var slånjurt. Här i Löberöd bodde för
en f.d. jägare som för varit på Löberöds
gård. Han skulle då en kväll när han höe
ett skott i skogen låge tjuvskytten han ble
skjuten i benet av dom. Det hände i Bra-
nehagen. Som Anna Bråke själv utsat
med frö hon red på en unghäst. Krogen
kallas i dagligt tal "Branehagen". Ett Pr
kostade vanligt 10-15 kr. det var god
och billig mat mot nu. Fångad som små
Rillingar bleve de mycke tama o. tuggiona
och kunde gå ut o in i rummen hemma
hur dom ville. Skinnat av ett Rådjus
var lagt i värde. Endast 1.50 - 2.50 kr.

Dorvhjorten förekom endast förr i
Övedsklosters djurpark men har nu
spritt sig ut i omgränsade skogar. Den är
importerat från utlandet. Dorvhjorten vis-
stas och trivs bäst i blandad löv- & barr-
skog. Houdjuren går dräktiga omkring 8 m.
I maj falla hannarna hornen liksom
Rådjuren och gräver ned dem i jord och
löven. Potet är förträffligt liksom av
den andra hjortdjuren och en läckerhet
som "Kolasmat på Pike mans bord" På
slottets gyllene salar. Det jagas dels på
drev och dels på Fäss. Skinnat användes
till fämsk o jakor o benkläder förfärdigas
därav. Av hornen kokas ett hälsosamt
gelé har jag hört. Skinnat kostar 5-6 kr.
Det blir liksom Rådjuret lätt fämt och
finns bland annat i Orgeriensatoripark.

Min älskte broder hade en egen gård gränsande in
till Övedsklosters skogar. Det var vid själva strö-
get emellan Hj. o Övedskl. skogar och bättre jagt-
mark är svårt att leta upp. En gång hade han
skjutit fem Rådjur samt fyra fem Harar.
Han sände då bud till mig att komma ner
och fotografera dem. De voro upphängda på
en ställning och så står han själv framför
med Geväret. Fotot som bleo förstord till
en väggtafla och hänger och äges av hans
son Köpmann Hjalmar Stöler i Håstörr.
Han sköt dessa djur på pass men det är nu
sen jag är äldre att jag nu inte kan förtä
mig med att skjuta på pass. En Rådjur
har ju ett par stora och trokyllidiga ögon
liksom Rapphönsen som jag sällan kunde
få för mig att skjuta då de flögo upp när
jag var ute efter Hare villtkanin eller Råkanin.

Utlern har en temligen stor uthredning inom Skandinavien. Men man kan inte säga han är talrik. Han förekommer både i större och mindre vattendrag som till exempel hemma i en grop vid Bokaröd där jag iaktog honom. Han hade sitt bo vid sidan i gropkanten och lever av fisk gräddvattenrätter m.fl. Han är god simmare men på land går det dåligt på grund av hans korta ben. Har skarp syn och hörsel och blir han störd flyttar han genast. Han skjutes vid spårsko eller fångas med Trampsax eller Jarna liksom Båven. Skinnat är ett eftersökt påbörsk och betalades på 1800 med 20 kr. Till biter tarer man en kräfla eller mindre fisk. Blir en Utlern sårad försvarar han sig med naseri. Han även fångas i nät som sättes för pålit till sin ingång.

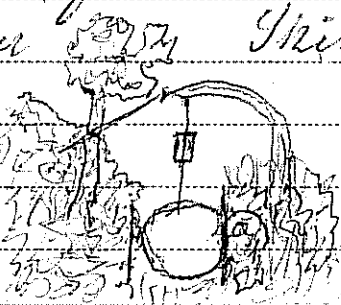
ACC. N:R M. 13962:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

19.

Jät. Fångit av Jät känner jag inte till ut-
an att han skjutes med grots men kan ö-
en Hårsmåras. Fångas med Krok eller Jät.
Men Grävling var det vid Hala Gärd Väster-
stad som jag hade arrenderat av Dr. Wide-
gren en Fars faders broder till den så omtala-
de Triola Widegren i Amerika. Dr. W. broder
hade Västerstads gård. Vid eller under en tim-
ma under körvägen bodde dom och om kvällen
i skymningen kom dom fram. Jag sköt 2
st. och slog i skjut en som hade gått in i log-
an där den hade fyra små rara ungar i
säden. En Grävling hade gått in genom en
söndrig ruta i Källaren och då en fröken
kom där ner stängde hon till dörren och kal-
lade på mig. Den sköt jag och skinnat Pere-
de jag själv till och hade som maten fram-
för Pianot. Dett kallades av somliga Grävsvin

Liksom Björnen går Grävlingen i ide eller Gryt. Han uppsamlar de löv som kan gå baklänges och förer med frammen. Det såg jag flera gånger när det börja att bli vinter. Han är en dålig fötgångare och avlägsnar sig icke långt från boet. Hans föda består av Bok och Ekollon rötter Agg och Hans ungar fögelungar m.m. Han kan fångas med Trampsak och Snaror och hans kött kan ätas sedan det blivit förvätt i salt och Hornholm. Vid ett gott ollonår kan en Grävling lämna 10-15 skåps talj som är en förträfflig sak att bereda Rådlusmörja av. Hans ryggborst är efterökt vara till Råkborstet m. fl. saker. Spinnnet användes till väskor för jägare samt för Fiolväskor för spelmänn.

Spinnnet användes till
betingade
1.50 - 2.00 kr
i medio 1850

Flaren. Som jag hade en ovanligt bra Flar
mark på min gård Storsticket i Västerlånga-
gården som tillhörde var långsträckt öster-
väster. Den gränste i norr till Sjöbäcks by &
i söder till Påarp på vars egor jagten var
bottarrendesad. Och i så fall skyddad för
beskjutning utan en annan gång 2-4
gg. orligen. Jag kunde så gå ut och på 2-3 t.
skjuta fyra kassar samt några Rapsbönor.
Sedan min jagthund dog jagade jag ut-
en hund vanligtvis en Gordonsetter vand
vid & säker för Flors. I medio till 1800-talet
var Flaren vit om vintern så han syntes
dåligt då det var snö. Men sedan kom en
Leversjuka på honom så den dog nästan
sint ut. När det så blev import från Tyskland
och var gråaktig och mycket hårdigare än
den Svenske blev karstammens god igen

I Skandinavien förekommer nu mera
tvänne raser Hottaren eller rydth. och -
Tjellharen eller nordth. som är vit. Den från
Tyskland inplantade håller samma färg som
den som kommer. Ja den skugga haren är
en av jagaren mest eftersökt och nöjes-
ma. På spårsmå som fallit före bl. 3 på morg-
nen är spårer ju färskare och då vet man
ju var han finns. På hare jagade jag bäst
utan hund vid spårsmå. Den första kullen
lägger honan i Mars men de dör vanligen
av kölden. Sedan en kull väjer om. Liksom
bildkonin eller Tamken. Haren lever av
växtföda och förgripes sig aldrig på något
annat utan när som en hanna är gammal
så kan han upprätta ungarna. Men om man
bortskjuter dem i gylligaste mån blir det
mera Hare i fortplantningen.

Harren framföder vanligtvis 4-8 ungar den
de döjer i ett sterrör eller dylikt. Köttet är
mört och läckert. Skinnets betades för med
endast 25 öre fast det om vintern är mjukt
o fint och användes till Huvudbonader samt
besättningar. Harren jagas med Hund också
då vanligtvis med Stövare. Vid drev ställer
sig jägarna vid ett grindhål, e.d.yt. då harren
följer vanligen en gärdsgård dit. Klappjakt
förekommer som jag förut beskrivit för Räv.
Rådjar o Dookjort. Harren har många vän-
der därom vittnar följand vers.

Men skor, hundar, vargar, tjörnar.

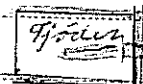
Katter, mårder, vassar, örnar.

Rävar, kråkar, hökar, lo.

Remna harren ingen ro. En karskram

Uggla, uv, att ej förgäta. la. Man blir i skog

Alla alla honom fräta. Tet och hurresamt

Huggdågs och mörk

Kronhjorten som är ett av Skånes Högdjur
och mycket talrik i Övedsklosters skogar.
Den gör rätt stor skada på grödan på marken
samt om vintern på potfrukstuckorna vid
gårdarna. Den har i äldre tider varit me-
re allmän i de södra landskapen. Han
har merändels en viss trakt som han håller
sig på. Honan föder i Maj eller början av
Juni en eller två ungar. I Bomås furu-
skog fanns den mycket före. Jagten sker som
för Bockhjort & Rådjar. I storlek kommer
den näst efter Älgen och köttet är ut-
märkt. I Februari eller Mars fälla de gam-
la hjortarna sin hornkrona kvaresmot de
yngre i April m. Det är ju en lönande
jakt då en Kronhjort kan väga 175-250 kg.
allt efter ålder & storlek. Skinnets vär-
de ungefärligen i samma pris som för Bockhjort

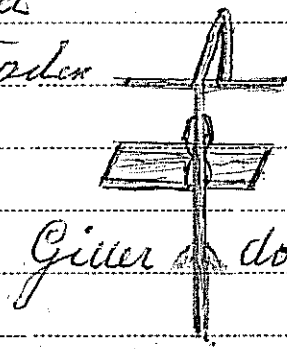
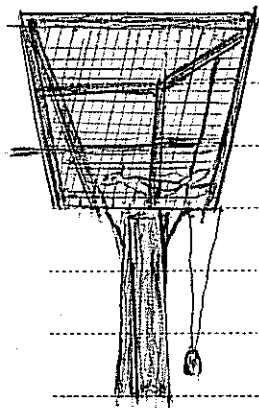
Igelkottar som finnes här i min trädgård
ligger i ick om vintern samt för öfrigt som
den dagen ligger han stilla. Han framkom-
mer i skymningen för att söka sig föda.
Han lever av flörs & fogelägg samt tager
även pyntlingar och fogelungar. Han är
förtjust även i mjölk och gick fram till
min jagtkudd vid Stårshult för att dricka
i hans tråg. En morgon låg det ett stinn
av en Igelkott vid kändrojan. Till bo bygg-
er han i en fläk eller gräsbunke buske
eller för honom annat skydd. Rätt användes
som jag vet icke. Han blir lätt
tam men betraktas i allmänhet som en
skadegörare. Fast han fångar även Vöss
och Rättor som därför blir till hans för-
del. Här i trädgården kan han ligga i
solen och sola sig emellanåt.

Rorfoglar. ja rorfoglar kan både Skator
Kråkor m. fl. räknas till. Men annars räk-
nar man inte mindre än 31 särskilda arter
De skiljas em. vår fauna i tvänne avdelnin-
gar hökarta och uggleart. Till de förra räk-
nas Falkar, Hökar, Ornar, Kråkor, Kärnhökar
Bivråkar, Gladan och Fiskjusen. Till de sena
räknas Ugglorna. De rorfoglarna är Korp-
en Kråkan Skaton och Skrikorna att betrak-
tas som skadliga. En jägare bör med såväl
skytte som fångst söka utrota dessa. De för-
stora såväl ägg som ungar. Det hände mig
en gång då min jagtlycka var mig bövägen
att jag hade skjutit 4 koras samt 3 Rapphöns
Som jag icke kunde taga med mer än 3 koras
na lade jag den fjärde på en gårdsgård.
Jag gick strax tillbaka för att hämta den fjär-
de. När jag kom en 100 mtr. från koras var det

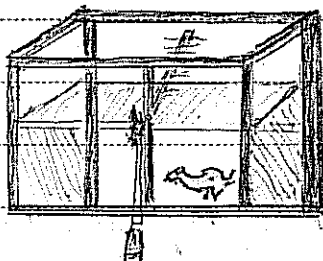
en Höp eller mindre Örn som flög av med
haren. En jägare eller det jorde alltid jag
tog ut inmanatet vid en Mägelgras varav
det fanns 4 st på Storskult med Kräftor i
som på detta vis fick del av det villda.

Skytte på dessa omtvåna roföglar sker med
att utlägga ett som sade för Luder av en
i en frammanen Kala eller dyl. Och så ordna
ett lämpligt Bakpall i ett buskage eller
skog. Eller med fångst av nedan beskriva
Faller och med en Falk i en förplomma.

Ungefärligen sådana fångstdoningar
voro alltid uppgillade vid
jägerbostaden vid Hjularöd.

Giller & don.

Bästa sättet för alla Kråkfoglar är med för
giftade beten att döda dem. Men då skall
man enligt lagen pålysa detta i ortens tid-
ningar var och när gift utlägges. Jagten
med Falk sker bäst i klät väder och till
flåst för att kunna komma fram före innan
Falken sliter sönder villbrädet. Jagt med
Falk bör till det bästa för de fämämas lyx. Redan
Aristoteles 300 år före Kristus jagade med Falk
år 1754 ankom till Köpenhamn ett fartyg som
medförde 148 falkar. Falken kan dresseras
så att han inte sliter sönder det han dödar
Bechstein att denna jagt länge använts i Ori-
enten och även använts på gazeller. Detta av
furstar o konungar sedan 800 århundradet
Det är en för ädlingar starkande jagt och
till häst brukade både drottningas och furse
innor att vara med fordom dags.

Tjäder. För detta är ju den störste av våra
vilda matnyttiga fåglar. Den hör till hörs-
släktet och förekommer i de flästa skogfulla
och bergiga trakter ända från norra Skåne
upp till Fjimmarken. Tjäderna i de röda
äterna kan väga dubbelt mot frändor-
ra som sällan överstiger 10 sk. Hannen är
modig och strider med andra hannar om
den utvalda. Han lever av tollbar om
vintern och ringon och Bläbär då det fö-
rekommer. Tjädertypen är blind då han
kommer i laget att spela för honorna och
jägaren kan komma honom nära vid
dessa spel. Honan som ung lägger 5-6 ägg
de äldre 10-15. Äggen äro gulaktiga bestrodda
med bruna fläckar. Hon rider sin red på
marken under en buske och ruvar i fyra
veckor. Skytte och fångst som dom andra höns
fågeln.

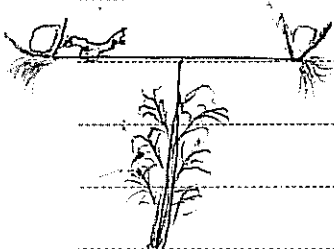
Orren. Denna livliga men skygga fågel finns över hela riket. Han mera allmän än Tjädren och förekommer ända upp i Lappland. Han är begåvad med skarpt bryn och ytterst fin hörsel. Hans flykt är bullrande men inte så lång som Tjädrens o Hjörpens. I början av hösten och under vintern vilar orren näst i träden utan vid sträng vinter med snö borrar han sig ner i snön. Köttet liknar till smaken Tjädrens med skillnad på äldre o yngre fåglar. Orren kan samla sig på de större orlekarna 50-100 st. som blåser och lugnar varandra. Han är mera påpasslig än Tjädren för jägarens skytte. Efter slutad den uppsöker sig honan en liggställ på någon hängväxt eller bland enbuskar och lägger 8-12 blekgula ägg bestrodda med bruna punkter. Under tiden brukar man skjuta Orre med Bulvan eller uppstoppad Smärta. Annars med fängselika Tjädren

ACC. N:R M. 13962:31.

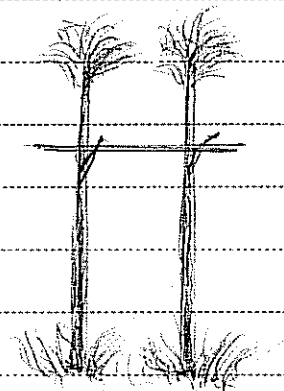
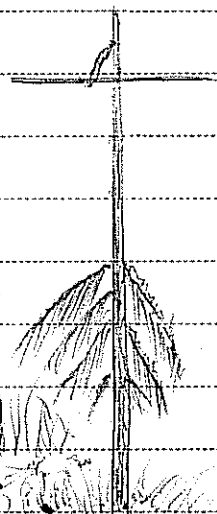
Härmedan ett par fänstätt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

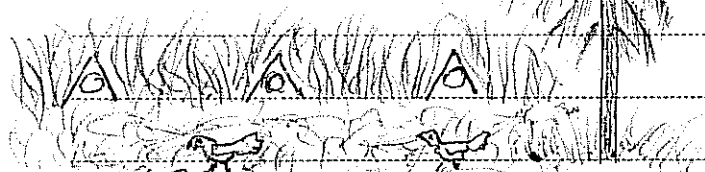
31.

Ortanne

Dalripa o Tjällripa

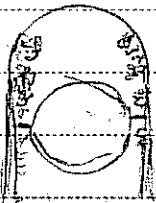
Pipmaror

I övrigt är fångsten lika som för andra hönsfåglar
med snaror och skytte. Men hos Örren kryper
mer i snön i ett hål har man en tråd att
lägga över hålet och på så vis fånga honom.
Med snaror och stockgälar liksom för fjäder.

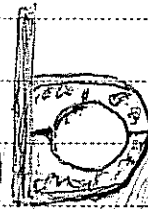
Fasan fanns icke i mina barndomsstogar
eller fält på den tiden jag var hemma. De
blev inplanterade troligen från Tyskland?
i midår av 1800-talet. Men de spreda sig fort
från Hjularöds och Ovedsklosters gods till
angränsande egendomar bara det var någ-
ra träd o buskar som de kunde sitta i för
natten. De voro tidigt i rörelse om morgna-
na och liksom Tamhönssen var säd frö o gräs
deras bästa föda. Honan lägger sina ägg i
den enklaste rede på marken under en ris-
bunke e. d. y. vanligtvis 10-12. Bliu hon där
störd en gång kommer hon icke ätes. Kottet
är mera tvärt än av Tamhöns fast hon är en
hönshögel. Har en något bullrande uppflyg-
ning och kan jagas med Hund. Ruvar 3 veckor
jag sköt sjätte en del på min egendom Hars-
hult fast där var ingen skog. De sitta i graset
hemma i trädgården

Iller. Den är ju till naturen vild men kan lätt bli tam om den fångas som unge. Till fångst av bildkanin är den förträfflig. Som denna Kanin bor i jordkåtor och stengårdar gördas gör Illern med i dessa och biter ihjäl dem samt drar dem upp till hålens mynnig. Den kan böras i rockfåkan till fångstplatsen. Kanin är ej att förstå som mår jägar har själv skjutit och ätit vildkanin kött. Den fångar även Råttor & Möss då den kan krypa in i små hål och i sädeslögar där Råttor & Möss håller till. Dessa kan ju även fångas med fällor som är att köpa i järnaffärer de äro mycket effektiva i all sin enkelhet. Man kan även fånga Råttor & Möss i en tunn fylld till hälften med vatten och ovan med en balanserande glatt plåt med beten utlagt på yttre ändan över vattnet.

Morkullan förekom temligen allmänt
i hela Skandinavien på 1870-talet. Hon
flyttas på hösten i September till varmare
länder. Dessa flyttningar sker om nätterna
i större eller mindre sällskap. Detta kallas
för morkullsdrag eller sträyk. Hennes fö-
da består av maskar och vatteninsekter.
Om dagarna drages hon sig in i mörkaste
skogen. Vid jakt bör man locka dem till
sig med "morkullpipa" utan hund. Mor-
kullan fångas i stannät, snaror o stock-
gillar. Hennes uppläggning o ruvning
känner jag inte till. Morkullans kött är
mycket eftersökt vid de förmånares bord.

Här ett par fångstisän
för morkulla och andra
nattfåglar.

Bekasiner. Härar förekomma trene arter. Dubbla bekasiner finnes tämligen allmänt och föres liksom skogsfågelen ordentliga lekas nattetid om våren på mossar och sumpsaiga ängsmarker. Enkla bekasinen eller "Horsä-göken" är något mindre. Liksom föregående lägger honan 4 ägg. Halvrenta bekasinen jagas liksom föregående med hund de är svåra att skjuta vid uppflykt då de flyger i Zikzak. Köttet av alla tre är läckert. Med fångst spänner man ut nät på kors o på tvärs mellan tvor o stubbar på lek-platsen. Vaktelen förekommer i ringa om-fattning och flyttar om hösten till varmare trakter. Honan lägger i slutet av Juli 8-12 grön gula ägg. Hens föda består av säd från och insekter. På grund av hans ringa före-komst är han priddlyt sedan några år.

Skogsmård. liksom Stensmård äro ju eftertröskta för sin fina päls. Skogsmården lever i skogarna och fångas och lever på ägg och fågelungar m.m. Han kan klippa på en trädgren och lura efter bytte. Han är inte så allmän i södra Skåne som längre upp. Stensmården bor i gärdsgårdar och större stenrösen och fångar råttor möss kyllingar även flöns när han på och kommer han in i ett hönshus kan han bita ihjäl en hel kops. Vesslan eller Lekatten är antagligen det samma fast han byter om färg år för år om sommaren och vit om vintern. Dessa djur fångas med samma don som de förut beskrivna mindre. Skrinnet även av de sistnämnda äro föremål för fångst eller skytte. Lekatten kan gå in genom små hål i stenväggar och där taja Råttor o möss.

Hjerpren förekommer på de flesta ställen i de tätaste skogarna i mellersta Sverige. Helt talrik är hon i Wermlands Herjedalens och Dalarnas bergiga o. tät skogar. Honan lägger sina 10-12 blekgula ägg i en håla i mossan utan någon underbädd. Under senhösten de ungarna äro fullväxta samlas de liksom Orren och Tjädern i större flockar. Hjerpren lever av bär frön o. larver o. insekter. Rotttötans övertäppa både Orrens o. Tjäderns. Hon jagas med hund men av norrländsk ras. Hjerpas som sitter i träden flyger inte om man skjuter av dem andra. På senhösten fångas Hj. liksom Tjädren och Orren med snaror av samma typ som för dessa. Hannen sjunger starkare än honan med ett ojet vislande täte. Ty-ty-ty-ty-ty-ty-ty-ty. Detta för att jämte ungarna samlas för natten.

Skogsduvan och Ringduvan. Grov eller Blå-
duvan förekommer i allmänhet i de Skånska
skogarna i flockvis. Ringduvan är större än
Blåduvan och har en vit ring rundt halsen
och mera sällsynt. Dessa annars så skygga fåg-
lar skjutes bäst enl. min erfarenhet så att man
går ut en del arter på en åker intill en skog
och så i förhand byggt ett lämpligt skjul
ett eller två dagar förut. Duvorna som äro my-
cket förtjagta i åtor kan då lätt skjutas från
lagom håll från dilla. Även kan man upp-
sätta en Kärve av åtor då de står sig med
där då många tappas på en gång av ett enda
hagelskott detta med Kaliber 9 hagel.
Köttet av Duvor är bäst och läkkrast om
bosten. Jag vet ingen som fångar Duvor i
Snaror. Den har inte samma levnadsätt
som dom andra fågelarterna.

Sjöfågel. Hitt hör ju den vanliga bildanden som förekommer näst översallt där det finns vatten. Den skjutes dels med Hund och dels med fångst samt på pass. Vid pass bör det vara mändjur o skytten får intaga ett lämpligt ställe framför ett vatten med Månen emot sig. Man får intaga detta pass i god tid och innan Andarna kommer. Hunden om han är med går så ut i vatten och efter det skjuta om han är vädresserad. I de större sjövatnen och där det är så vid stranden får man kugga ut skottlinor så man kan komma in med Båt eller annat för de som skall driva ut den vilde. Lomliga sätt upp nätt med stora maskor att hundra på tex. en enda gick genom. Orandiskrina skjut o fångsträtt har jag själv varit med att utföra. Bildanden är vanligast i slutet av juli de unga är då flygfärdiga.

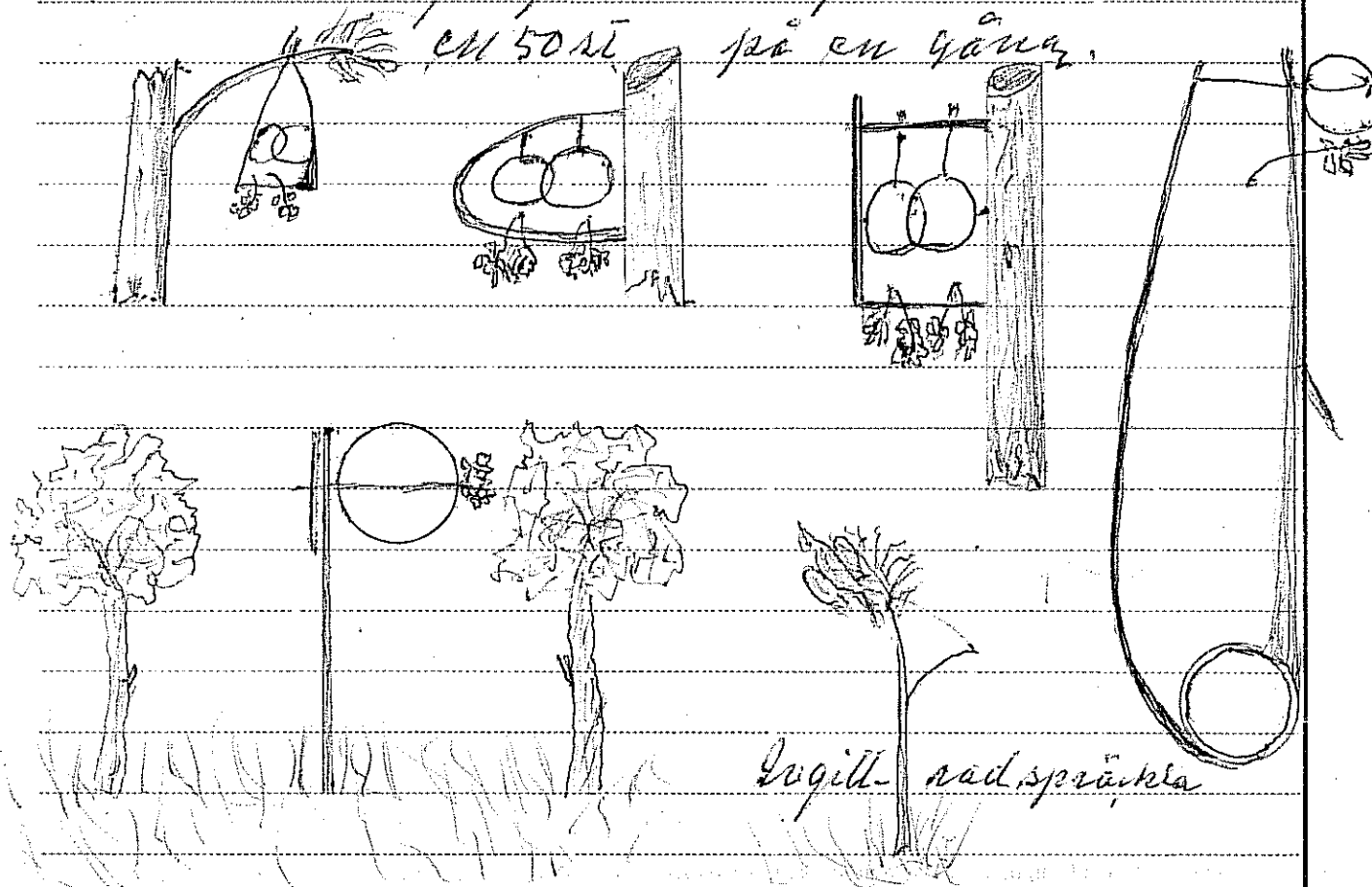
Tramsfågel. Under detta gemensamma namn skjutes eller fångas olika slag av mindre matnyttiga fåglar såsom trastar, stolar, sidensvans, korsnäckor, lärkor. En gräspare och till sparrsläktet hörande mindre fåglar. De voro på 1870-80 tal i sin förbjudna för skytte eller fångst och på torget i städerna i synnerhet såg man ofta de förekomma där. Nu sedas de som väl är förbjudna försvunnna. Staren t. ex är nu i stark tillväxt och är nu en plåga i våra hörbärsträd o Bärbuskar. Men naturligt är ju ändå att om våren se de första starna vid sina bon sitta och visla sina locktoner. Jag såg här ifrån mitt fönster 1000-tals stolar flyga förbi i förra veckan det var den 28 April 1956. Han var ju kommen förut vid sina Holmar.

ACC. N:R M. 13962:41.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

41.

Här nedan några fångstätt för Kuan
pägel. Men som barn fånga vi hemma vid
Boketöd Gräsparr i en Hangelbod där vi
ströte såd på golvet. Hög dörren till då det
en 50-t på en gång.

Jagträtt hade varje svensk med borgare om de ägde skog eller slättland här i Sverige. Om ägaren ej själf ville jaga eller fånga villbrädd kunde han arren dela bort jagträtten till en eller flera som mot en viss summa arrenderade på ett eller flera år. Ingen fick utan lov jaga på annans mark de kunde då bötfällas. Jagträtt på flera år var för en sann jägare bäst. Han kunde då för att få mera villt spara bondjuren och på så sätt föröka det vilde. Det var ju inte alla jordägare som hade lust att jaga men många andra husägare kunde ströva över andras marker mitt på ljusa dagen. Bäst för det vildas bestånd & förökning var då jagten var bortarrenderad till flera och på 10 år i taget efter mitt förmenande.

Tjuvskytte. Ja det har väl föröväts i
alla tider och platser. Men mest i de
stora skogarna på godsan där skogvakt-
arna om natten inte kunde ensa övernatt.
Det var då för det mesta Rådhus Hjort
och Dookjort och även Fasan då de sattes
i Träden på sina vanliga nattställen.
Det är ju inte rätt en på denna sätt
tjuvjaga. Många skogvaktare på god-
sen blevo skjutna av tjuvskytter.

Vad jagtälken i forna tider betydde
är här nu uppskrivna hundraser för -
Höns eller Rapphöns h. Stör h. jagtörnen
Fax h. för gryn. Björnh. eller norrländsk.
Vindst h. för jagt till hört på stora marker
Ärofundländsk. jager allt sorts vilt.
Fuddelen som med uppbland. blir goda jagth.
eller skepp h.